

INNSPILL TIL STORTINGSMELDING OM NORGES FORHOLD TIL EU

Sjømatalliansen viser til regjeringens arbeid med en stortingsmelding om Norges forhold til EU. Vi tillater oss med dette å komme med noen innspill til dette arbeidet.

Sjømatalliansen ble etablert i august 2014 og er et interessefellesskap mellom organisasjonene i fiskeri- og havbruksnæringen. Sjømatalliansen arbeider for å styrke de offensive handelsinteressene for norsk sjømat, og for fri markedsadgang til alle viktige markeder.

EU er viktig for Norge - verdens nest største sjømateksportør

Målt i verdi er Norge verdens nest største eksportør av sjømat, bare slått av Kina. Verdien av sjømateksporten har økt jevnt de siste årene. I 2017 eksporterte vi norsk sjømat for 94,5 mrd. kroner, en økning på 3 % fra 2016. Eksportert mengde var på 2,6 millioner tonn, en økning på 7 % fra 2016. Havbruk utgjør 72 % av de totale eksportverdiene, men 38 % av volumet.

Den årlige norske produksjon av sjømat representerer et kvantum tilsvarende 36 millioner fiskemåltider daglig. Som handelsblokk er EU Norges viktigste markeder for norsk sjømat. Norge eksporterte 1,6 millioner tonn sjømat til EU for 61 milliarder kroner i 2017. Det er en volumøkning på 2 prosent, mens verdien er på samme nivå som 2016. Samlet er EU Norges største eksportmarked.

Stort potensiale for videre utvikling av sjømatsektoren

Potensialet for videre utvikling av norsk sjømatsektor er stort. Norge råder over store havområder, vi forvalter rike fiskebestander og har naturgitte forhold langs kysten som gjør den svært godt egnet til havbruk. I tillegg besitter Norge kompetanse- og teknologimiljøer som gir Norge en unik posisjon til å nyttiggjøre havet for matproduksjon. Videreutvikling av havbruksnæringen er en naturlig forlengelse av vår historie som fiskerinasjon. Havbruket og den tradisjonelle fiskerinæringa bidrar begge til å sikre verdiskaping, arbeid, bosetting og samfunnsutvikling langs kysten. Kjernevirksomheten i fiske, bearbeiding og havbruk sysselsatte i 2014 om lag 26 200 årsverk. Den samlede sysselsetning, inkludert ringvirkning i andre næringer er 51 800 årsverk. I 2014 var samlet produksjonsverdi, inklusive ringvirkninger i annet næringsliv summerer seg opp til 186 milliarder kroner.

Sjømatetterspørselen øker, og med et fortsatt stort uutnyttet potensial for tilførsel og produksjon av mer sjømat, står Norge i en særstilling. Om lag 2 % av den globale matvareproduksjonen kommer fra havet. Av disse 2 prosentene står Sjømatnasjonen Norge for 2 % av produksjonen. Sjømatnæringen har alle forutsetninger for å forbli en sentral bærebjelke i det norske samfunnet i uoverskuelig fremtid.

Norges produksjon av sjømat kan økes både gjennom havbruk, høstning av arter som i dag ikke utnyttes og større grad av ivaretagelse av restråstoff og biprodukter fra produksjon.

Sjømat - Norges nest største eksportnæring

95 prosent av all sjømat som produseres i Norge blir eksportert. Norske bedrifter eksporterte sjømat til over 140 land i 2017.

Selv om vi har sett en jevn vekst i eksporten av sjømat over lang tid, er manglende markedsadgang en stor utfordring for næringen. Vi har viktige markeder med permanente handelshindringer, og vi har til enhver tid et ti-talls land med mer ad-hoc pregede tiltak.

For næringen som helhet går mye verdiskaping bort i å håndtere vansker og i å tilpasse seg hindringer. Hver enkelt handelshindring er normalt sett ikke kritisk for næringen. Men for hver enkelt bedrift medfører det økte kostnader, krav om rask tilpassingsevne til ustabile og uforutsigbare markeder osv. Dette er krevende når det kommer på toppen av det å skulle drive konkurransedyktig og lønnsom produksjon. Og det er krevende når store markeder blir stengt helt, slik situasjonen er for norsk sjømateksport til Russland og tidvis har vært til Kina.

Sjømatalliansens forventninger til Norges samarbeid med EU

Fullverdig markedsadgang til EU-markedet

Handelen med fisk fra Norge til EU er regulert av frihandelsavtalen fra 1973 og EØS-avtalens protokoll 9. I tillegg reguleres markedsadgangen til EU av en rekke tollfrie kvoter som er forhandlet fram i forbindelse med EUs utvidelser. 70 pst av vår eksport til EU, målt i verdi er tollbelagt.

Handelsavtalene våre med EU har påvirket oss over lang tid. Dette er hjemmemarkedet vårt, og det er et marked som beskytter egne interesser og egen industri. Vår produksjon og industristruktur har gjennom flere tiår på flere måter blitt formet av EUs importregime. EUs handelshindringer gir både direkte hindringer i eksport av enkeltprodukter, medfører behov for tilpassinger i produksjon og i svært mange tilfeller svekker den norsk konkurransevne.

Utfordringene med Norges manglende markedsadgang til EU forverres gradvis ved at viktige sjømatnasjoner som Canada, Chile og Sør-Korea har forhandlet fram handelsavtaler som gir full frihandel med sjømat til EU.

For sjømatnæringen er det uakseptabelt at vi har så mangelfull markedsadgang til vårt hovedmarked EU. Næringen har lenge levd med et omforent politisk ønske om betydningen av å sikre markedsadgangen for norsk sjømat. Vi er likefullt i en situasjon der handelsbetingelsene til vårt største marked har stått på stedet hvil i over 20 år. Den politiske viljen til å gjøre forbedringer må omsettes i reell politikk, og Sjømatalliansen forventer at man fra norsk side nå tar reelle grep for å bedre denne situasjonen. Fri markedsadgang til EU må sees i sammenheng med Norges bidrag til EU gjennom EØS-avtalen.

Regelverket på det veterinære området

På det veterinære området er Norge harmonisert med EU gjennom EØS-avtalen, og er dermed en del av EUs indre marked også for fisk og fiskeprodukter. Veterinærbestemmelsene gjelder regelverk for hele sjømatproduksjonen, dvs. fôr/innsatsvarer, fiskehelse og -velferd, biprodukter og sjømattrygghet. Dette innebærer blant annet fri bevegelse for alle fiskeprodukter og levende fisk innenfor EØS-området, altså uten veterinær grensekontroll mellom Norge og EU. Dette er en helt sentral og viktig rammebetingelse for sjømatnæringens handel med EU. Det er helt avgjørende at dette regelverket videreføres med EU og med Storbritannia, i en situasjon der Storbritannia går ut av EU.

Fiskerisamarbeidet EU – Norge

Fiskerisamarbeidet mellom EU og Norge er basert på en rammeavtale fra 1980, og på grunnlag av denne avtalen inngås det årlige kvoteavtaler om fiske på fellesbestander i Nordsjøen. Selv om avtalen omhandler Nordsjøen bytter partene også på kvoter på fisk som fiskes utenfor Nordsjøen. Dette innebærer at EU får kvoter i norske farvann i Nordsjøen, Barentshavet og ved Jan Mayen, mens Norge får kvoter i EU-sonen i Nordsjøen, vest for de britiske øyer og ved Grønland. I tillegg til kvoteforhandlinger diskuteres også andre forvaltningsspørsmål og kontrollsamarbeid. De siste årene har det vært ekstra fokus på spørsmål knyttet til beskatningsmønster og kontrollsamarbeid mellom Norge og EU. Dette for å prøve å redusere utkast av fisk og for å bekjempe det ulovlige, uregistrerte og uregulerte fisket. Norge og EU møtes dessuten også i multilaterale forhandlinger når det gjelder makrell, kolmule og norsk vårgytende sild. I tillegg samarbeider Norge og EU om forvaltningen i internasjonale farvann sammen med andre land gjennom regionale fiskeriforvaltningsorganisasjoner (blant andre NEAFC og NAFO).

Fiskerisamarbeidet med EU er godt og konstruktivt. Det vises her til at Norge og EU også samarbeider godt i det internasjonale råd for havforskning (ICES), og det er i stor grad en lik forståelse av bestandssituasjon og behov for god forvaltning og nødvendige fiskerireguleringer. Mer generelt er det viktig at samarbeid om fiskeriforskning styrkes.

Usikkerheten fremover knyttes i hovedsak til hvilke avtaler og samarbeid som vil gjelde på flere områder i vårt fiskerisamarbeid etter at Storbritannia ikke lenger er medlem av EU. Alliansen mener det er viktig at dagens premiss om at fordelingen av fiskekvoter som er basert på historiske fordelingsnøkler, videreføres også etter at Storbritannia går ut av EU. I tillegg må det sikres et fortsatt samarbeid om kvotebytte innenfor de årlige kvoteavtaler, og kontrollsamarbeid med EU/Storbritannia.

Råvarehandelen

Norske fartøy lander ofte fangst i EU – havner og EU-fartøy lander fangst i norske havner. Både for fiskeflåten og for fiskeindustrien er det viktig at det er en fri råvarehandel og råvarehandelen organiseres på like vilkår. Den norske fiskeindustrien har behov for råvarer både fra norsk flåte og fra utenlandske fartøy, på samme måte har fiskeflåten behov for å kunne lande fisk til både norske og utenlandske fiskeindustribedrifter. I flere land er det krefter som ønsker å endre den frie råvarekonkurransen gjennom proteksjonistiske tiltak.

Avslutningsvis vil Sjømatalliansen understreke behovet for at eksportindustriens interesser ivaretas i vår relasjon med EU. Det er særdeles viktig i forbindelse med Brexit at sjømatnæringens interesser nå ivaretas gjennom en tett dialog med EU og Storbritannia.

Norsk sjømatnæring er blant de fremste i verden, men trenger en langt tydeligere prioritering når det kommer til norske handelsinteresser. I særlig grad savner Sjømatalliansen en forpliktende strategi for hvordan Norge gjennom EU og EØS-arbeidet skal sikre at vi får handelsbetingelser som gjør at vi kan utnytte det verdiskapingspotensialet som ligger i sjømatnæringen.

Med vennlig hilsen
SJØMATALLIANSEN

Otto Gregussen

Foreningen Norsk
Villfisk